

นายอภิวัฒน์ สุดสา
นติกร สำนักกฎหมาย

การตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ ของร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ

บทนำ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ ซึ่งเป็นรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน ได้บัญญัติให้มีพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญรวมจำนวน ๑๐ ฉบับด้วยกัน อันประกอบด้วย ๑) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ๒) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา ๓) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง ๔) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง ๕) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน ๖) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ๗) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดิน ๘) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ ๙) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง และ ๑๐) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ซึ่งตามบทเฉพาะกาล มาตรา ๒๖๗ ได้กำหนดให้คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญจัดทำร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญทั้ง ๑๐ ฉบับ ขึ้นใหม่หรือแก้ไขเพิ่มเติมให้แล้วเสร็จภายใน ๒๔๐ วัน นับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญหรือนับตั้งแต่วันที่ ๖ เมษายน ๒๕๖๐ ที่ผ่านมา ทั้งนี้ เพื่อให้สอดคล้องกับบทบัญญัติและเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ และต้องมุ่งหมายให้มีการจัดการทุจริตและประพฤติมิชอบทุกรูปแบบ

คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญได้จัดทำร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญเสนอต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติภายในกรอบระยะเวลาตามที่รัฐธรรมนูญกำหนด และสภานิติบัญญัติแห่งชาติได้พิจารณาให้ความเห็นชอบร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญทั้ง ๑๐ ฉบับ แล้วเสร็จภายในระยะเวลา ๖๐ วัน นับแต่วันที่ได้รับร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญแต่ละฉบับ และโดยเหตุที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้นเป็นกฎหมายที่มีความสำคัญต่อการใช้บังคับรัฐธรรมนูญหรือการนำเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญไปสู่ภาคปฏิบัติรวมทั้งการปฏิรูปประเทศ ดังนั้น รัฐธรรมนูญจึงได้กำหนดกระบวนการให้องค์กรที่เกี่ยวข้องกับพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญได้เข้ามามี

ส่วนร่วมในการตรวจสอบ กล่าวคือ ตามบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญได้กำหนดให้ศาลรัฐธรรมนูญหรือองค์การอิสระที่เกี่ยวข้อง และคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ เข้ามามีส่วนร่วมในการตรวจสอบว่าร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญที่ได้รับความเห็นชอบจากสภานิติบัญญัติแห่งชาตินั้น **“ตรงตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญหรือไม่”** ในกรณีที่เห็นว่าร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญฉบับใดไม่ตรงตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ ให้สภานิติบัญญัติแห่งชาติตั้ง **“คณะกรรมการอิการวิสามัญ”** ขึ้นคณะหนึ่งเพื่อพิจารณาและเสนอผลการพิจารณาให้สภานิติบัญญัติแห่งชาติเพื่อให้ความเห็นชอบตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญต่อไป

ตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๓๒ ซึ่งเป็นบทบัญญัติหลักนั้นได้กำหนดให้ศาลฎีกาศาลรัฐธรรมนูญ หรือองค์การอิสระที่เกี่ยวข้อง เข้ามามีส่วนร่วมในการให้ความเห็น ในกรณีที่ศาลฎีกาศาลรัฐธรรมนูญ หรือองค์การอิสระที่เกี่ยวข้อง เห็นว่าร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญที่รัฐสภาให้ความเห็นชอบ **“มีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ”** หรือ **“ทำให้ไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ให้ถูกต้องตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญได้”** ให้รัฐสภาประชุมร่วมกัน ในการนี้ ให้รัฐสภาใช้อำนาจแก้ไขเพิ่มเติมตามข้อเสนอของศาลฎีกา ศาลรัฐธรรมนูญ หรือองค์การอิสระตามที่เห็นสมควร และเมื่อดำเนินการเสร็จแล้ว ให้รัฐสภาดำเนินการต่อไป

เมื่อร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญฉบับใดได้รับความเห็นชอบจากสภานิติบัญญัติแห่งชาติทำหน้าที่รัฐสภาหรือรัฐสภาในภาวะการณ้บ้านเมืองปกติแล้ว ก่อนที่นายกรัฐมนตรีจะนำร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญใดขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายเพื่อพระมหากษัตริย์ทรงลงพระปรมาภิไธยรัฐธรรมนูญได้บัญญัติกระบวนการในการตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญไว้ ทั้งนี้ เพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้น **“มีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ”** หรือ **“ตราขึ้นโดยไม่ถูกต้องตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ”** หรือไม่ ดังนั้น คอถัมภ์ คมความคิด เข้มทิศรัฐธรรมนูญ ฉบับนี้ จึงขอเสนอเรื่อง **“การตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ”** ดังนี้

๑. การตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ได้บัญญัติหลักเกณฑ์ในการตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญไว้ในมาตรา ๑๓๒ ประกอบมาตรา ๑๔๘ โดยมีหลักเกณฑ์ในการตรวจสอบดังต่อไปนี้

๑.๑ วัตถุประสงค์แห่งการตรวจสอบ

สำหรับวัตถุประสงค์แห่งการตรวจสอบในกรณีการตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้น ได้แก่ **“ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญที่ได้รับความเห็นชอบของรัฐสภา”** กล่าวคือ เมื่อร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญฉบับใดได้รับความเห็นชอบจากรัฐสภาแล้ว ให้นายกรัฐมนตรีรอไว้ ๕ วัน นับแต่วันที่ได้รับร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้นจากรัฐสภา ทั้งนี้ เพื่อให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือสมาชิกของทั้งสองสภาตามจำนวนที่รัฐธรรมนูญกำหนดหรือนายกรัฐมนตรี มีสิทธิเสนอความเห็นเพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญ

ตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ดังนั้น หากร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญฉบับใดนายกรัฐมนตรีได้นำขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายเพื่อพระมหากษัตริย์ทรงลงพระปรมาภิไธยแล้ว ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญฉบับนั้นย่อมไม่ใช่วัตถุแห่งการตรวจสอบในกรณีของการตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญอีกต่อไป

๑.๒ ผู้มีสิทธิเสนอเรื่อง

การตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มีลักษณะเป็น “ระบบสิทธิ” กล่าวคือ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือสมาชิกของทั้งสองสภา หรือนายกรัฐมนตรี มีสิทธิที่จะยื่นหรือไม่ยื่นให้ตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญหรือไม่ก็ได้ ซึ่งมีความแตกต่างไปจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ที่มีลักษณะเป็น “ระบบบังคับ” กล่าวคือ เมื่อรัฐสภาให้ความเห็นชอบกับร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญแล้ว ก่อนนำขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายเพื่อทรงลงพระปรมาภิไธย ให้ส่งศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาความชอบด้วยรัฐธรรมนูญทุกฉบับ

ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๑๓๒ ประกอบมาตรา ๑๔๘ ได้บัญญัติให้บุคคลดังต่อไปนี้ มีสิทธิเสนอเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ

๑.๒.๑ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือสมาชิกของทั้งสองสภารวมกัน

ในกรณีที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือสมาชิกของทั้งสองสภารวมกันมีจำนวนไม่น้อยกว่า ๑ ใน ๑๐ ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา เห็นว่าร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญใดมีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ หรือตราขึ้นโดยไม่ถูกต้องตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ ให้เสนอความเห็นต่อประธานสภาผู้แทนราษฎร ประธานวุฒิสภา หรือประธานรัฐสภา แล้วแต่กรณี แล้วให้ประธานแห่งสภาที่ได้รับความเห็นดังกล่าวส่งความเห็นนั้นไปยังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัย และแจ้งให้นายกรัฐมนตรีทราบโดยไม่ชักช้า

ในระหว่างที่ยังไม่มีสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภานั้น ตามบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๓ ได้กำหนดให้สมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ในวันก่อนวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน ทำหน้าที่เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภา ดังนั้น สมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติจำนวนไม่น้อยกว่า ๑ ใน ๑๐ ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภานิติบัญญัติแห่งชาติ หากเห็นว่าร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญใดมีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ หรือตราขึ้นโดยไม่ถูกต้องตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ มีสิทธิเสนอความเห็นต่อประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ แล้วให้ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติส่งความเห็นนั้นไปยังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัย และแจ้งให้นายกรัฐมนตรีทราบโดยไม่ชักช้า

๑.๒.๒ นายกรัฐมนตรี

ในกรณีที่นายกรัฐมนตรีเห็นว่าร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญฉบับใด มีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญหรือตราขึ้นโดยไม่ถูกต้องตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ ให้ส่งความเห็นเช่นนั้นไปยังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัย และแจ้งให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรและประธานวุฒิสภาทราบโดยไม่ชักช้า ในกรณีที่ยังไม่มีประธานสภาผู้แทนราษฎรและประธานวุฒิสภา ให้แจ้งให้ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติทราบโดยไม่ชักช้า

๑.๓ ขอบเขตแห่งการตรวจสอบ

การตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้น เป็นการตรวจสอบร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญก่อนประกาศใช้เป็นกฎหมาย ดังนั้น รัฐธรรมนูญจึงกำหนดให้ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญได้ทั้งเนื้อหาและกระบวนการตรา ซึ่งในระหว่างการพิจารณาวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญนั้น นายกรัฐมนตรีจะนำร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญฉบับนั้นขึ้นทูลเกล้าฯ ทูลกระหม่อมถวายเพื่อพระมหากษัตริย์ทรงลงพระปรมาภิไธยมิได้

๑.๓.๑ การตรวจสอบเนื้อหาของร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ

สำหรับกรณีการตรวจสอบเนื้อหาของร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้น ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจพิจารณาวินิจฉัยว่าร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญที่ได้รับความเห็นชอบของรัฐสภาฉบับใดมีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญหรือไม่ เช่น ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้นมีข้อความเป็นการจำกัดสิทธิและเสรีภาพที่เกินสมควรแก่เหตุหรือไม่ หรือมีข้อความละเมิดต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์หรือไม่ หรือมีข้อความที่ขัดต่อหลักความเสมอภาคของบุคคลหรือไม่ เป็นต้น

๑.๓.๒ การตรวจสอบกระบวนการตราร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ

สำหรับกรณีการตรวจสอบกระบวนการตราร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้น ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจพิจารณาวินิจฉัยว่าร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญที่ได้รับความเห็นชอบของรัฐสภาตราขึ้นโดยถูกต้องตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญหรือไม่ เช่น ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญฉบับนั้นเสนอโดยผู้มีอำนาจเสนอหรือไม่ การพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญของสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภาได้ดำเนินการโดยครบองค์ประชุมหรือไม่ หรือในกรณีที่ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญฉบับนั้นมีผลเป็นการจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคล ได้มีการระบุบทบัญญัติที่ให้อำนาจในการตรากฎหมายที่มีผลเป็นการจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพไว้ในคำปรารภหรือไม่ และได้ระบุเหตุผลความจำเป็นในการตรากฎหมายที่มีผลเป็นการจำกัดสิทธิและเสรีภาพไว้ด้วยหรือไม่ เป็นต้น

๑.๔ ผลของการตรวจสอบ

ในกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญฉบับใด ตราขึ้นโดยไม่ถูกต้องตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ ให้ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้น ตกไปทั้งฉบับ ส่วนในกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญฉบับใด

มีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ ถ้าข้อความดังกล่าวเป็นสาระสำคัญให้ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้นเป็นอันตกไปทั้งฉบับ แต่ถ้าข้อความนั้นไม่เป็นสาระสำคัญให้เฉพาะข้อความที่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญเท่านั้นที่เป็นอันตกไป ซึ่งหลักการนี้จะแตกต่างจากหลักการที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๔๑^๑ วรรคสาม ที่บัญญัติหลักการไว้ว่าในกรณี que คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญมีผลทำให้ข้อความที่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญเป็นอันตกไป ให้ส่งร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้นกลับคืนสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภาเพื่อพิจารณาตามลำดับ โดยให้สภาผู้แทนราษฎรหรือวุฒิสภาพิจารณาแก้ไขเพิ่มเติมเพื่อมิให้ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญได้ โดยมติในการแก้ไขเพิ่มเติมให้ใช้คะแนนเสียงมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของแต่ละสภา แล้วให้นายกรัฐมนตรีดำเนินการตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญต่อไป

บทสรุป

ดังที่ได้กล่าวแล้วว่าพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้นเป็นกฎหมายที่ตราขึ้นโดยอาศัยอำนาจตามรัฐธรรมนูญ จึงเป็นกฎหมายที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับรัฐธรรมนูญ และเปรียบเสมือนเป็นอวัยวะสำคัญที่จะทำให้หลักการที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญบรรลุตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ โดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับปัจจุบันได้บัญญัติให้มีพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญจำนวน ๑๐ ฉบับ ซึ่งเป็นกฎหมายที่สะท้อนเจตนารมณ์สำคัญในการทำให้องค์กรซึ่งมีหน้าที่ตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ สุจริต เทียบธรรมและมีส่วนในการป้องกันหรือแก้ไขวิกฤตของประเทศตามความจำเป็นและความเหมาะสม สร้างกลไกสำคัญในการป้องกันตรวจสอบ และจัดการทุจริตและประพฤติมิชอบที่เข้มงวด เด็ดขาด เพื่อมิให้ผู้บริหารที่ปราศจากคุณธรรม จริยธรรม และธรรมาภิบาลเข้ามามีอำนาจในการปกครองบ้านเมืองหรือใช้อำนาจตามอำเภอใจ และเป็นกลไกสำคัญในการปฏิรูปประเทศ

ดังนั้น เพื่อให้บรรลุเป้าหมายในการปฏิรูปประเทศตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน รัฐธรรมนูญได้วางกลไก ๒ ระดับ เพื่อให้ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญเป็นไปตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ

^๑รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๔๑ บัญญัติว่า

“มาตรา ๑๔๑ เมื่อรัฐสภาให้ความเห็นชอบกับร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญแล้ว ก่อนนำขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายเพื่อทรงลงพระปรมาภิไธย ให้ส่งศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาความชอบด้วยรัฐธรรมนูญซึ่งต้องกระทำให้แล้วเสร็จภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับเรื่อง

คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญที่วินิจฉัยว่าร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญใดมีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญให้ข้อความที่ขัดหรือแย้งนั้นเป็นอันตกไป ในกรณีที่วินิจฉัยว่าข้อความดังกล่าวเป็นสาระสำคัญหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญตราขึ้นโดยไม่ถูกต้องตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ ให้ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้นเป็นอันตกไป

ในกรณีที่คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญมีผลทำให้ข้อความที่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญเป็นอันตกไปตามวรรคสอง ให้ส่งร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้นกลับคืนสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภาเพื่อพิจารณาตามลำดับ ในกรณีเช่นว่านี้ให้สภาผู้แทนราษฎรหรือวุฒิสภาพิจารณาแก้ไขเพิ่มเติมเพื่อมิให้ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญได้ โดยมติในการแก้ไขเพิ่มเติมให้ใช้คะแนนเสียงมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของแต่ละสภา แล้วให้นายกรัฐมนตรีดำเนินการตามมาตรา ๙๐ และมาตรา ๑๕๐ หรือมาตรา ๑๕๑ แล้วแต่กรณี ต่อไป”

ระดับแรก ตามบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญได้กำหนดกลไกสำคัญเพื่อให้การตราพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญมีความละเอียด รอบคอบ และรับฟังความคิดเห็นอย่างรอบด้าน ในกรณีที่มีประเด็นปัญหาว่าร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ **“มีเนื้อหาไม่ตรงตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ”** รัฐธรรมนูญได้กำหนดให้ใช้กลไกการประชุมร่วมกัน ๓ ฝ่าย ในรูปแบบของคณะกรรมการวิสามัญอันประกอบด้วยคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญซึ่งเป็นองค์กรผู้จัดทำร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ศาลรัฐธรรมนูญหรือองค์กรอิสระที่เกี่ยวข้องกับพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญในฐานะองค์กรผู้บังคับใช้พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ และสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติซึ่งเป็นองค์กรใช้อำนาจนิติบัญญัติ เพื่อประชุมปรึกษาหารือร่วมกันและเสนอผลการพิจารณาต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติเพื่อให้ความเห็นชอบตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญต่อไป หรือตามบทบัญญัติหลัก มาตรา ๑๓๒ ได้กำหนดให้ศาลฎีกา ศาลรัฐธรรมนูญ หรือองค์กรอิสระที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการให้ความเห็นในกรณีที่ศาลฎีกา ศาลรัฐธรรมนูญ หรือองค์กรอิสระที่เกี่ยวข้องเห็นว่าร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญที่รัฐสภาให้ความเห็นชอบมี **“ข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ”** หรือ **“ทำให้ไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ให้ถูกต้องตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญได้”** ให้เสนอความเห็นไปยังรัฐสภาและให้รัฐสภาประชุมร่วมกัน ในการนี้ ให้รัฐสภามีอำนาจแก้ไขเพิ่มเติมตามข้อเสนอของศาลฎีกา ศาลรัฐธรรมนูญ หรือองค์กรอิสระตามที่เห็นสมควร และเมื่อดำเนินการเสร็จแล้ว ให้รัฐสภาดำเนินการต่อไป

ระดับที่สอง เมื่อร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญได้รับความเห็นชอบจากสภานิติบัญญัติแห่งชาติในฐานะรัฐสภาหรือรัฐสภาในกรณีปกติแล้ว เพื่อป้องกันมิให้พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ รัฐธรรมนูญจึงได้วางกลไกในการตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญไว้โดยให้สิทธิแก่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือสมาชิกของทั้งสองสภา หรือสภานิติบัญญัติแห่งชาติตามบทเฉพาะกาล หรือนายกรัฐมนตรี ในการเสนอความเห็นเพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญมีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญหรือตราขึ้นโดยไม่ถูกต้องตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ

ดังนั้น การวางกลไกในการตรวจสอบร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่ามีเนื้อหาตรงตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญหรือไม่ และการให้สิทธิแก่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือสมาชิกของทั้งสองสภา หรือสภานิติบัญญัติแห่งชาติตามบทเฉพาะกาล หรือนายกรัฐมนตรี ในการเสนอความเห็นเพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญมีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญหรือตราขึ้นโดยไม่ถูกต้องตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือไม่ จึงเป็นมาตรการสำคัญที่จะทำให้งานร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายที่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญสำหรับเพื่อใช้เครื่องมือสำคัญในการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศให้บรรลุเป้าหมายในการสร้างประเทศชาติให้มีความมั่นคง เศรษฐกิจของประเทศมีความมั่งคั่ง และทำให้การพัฒนาประเทศมีความสมดุลและยั่งยืนตลอดไป **๒**